

PHA 201 PALEOLİTİK KÜLTÜRLER

KONU 4: MODE 2 KÜLTÜRLERİ

ACHEULEAN

Bu kültür adını Fransa'da Amiens kasabasındaki Saint Acheul yerleşim yerinden alır. Buradaki özgün tip Acheulean aletler Abbevillian seviyelerin hemen üzerinden ele geçer. Acheulean Avrupa'da Mindel-Riss buzularası dönemde başlar, Riss buzulu boyunca gelişir. Bu süreçte Somme Nehri'nin 30 metre yüksekte bulunan sekisinde iki yüzeyle endüstriler ile karşılaşılır. Aslında bu kültürün Riss-Würm buzularasında da devam ettiği görülmektedir. Kültür Avrupa'da Würm buzulu başlangıcında sona erer. Genellikle Würm başlangıcında gelişen Acheulean endüstriler Avrupa'da mağaraların en alt tabakalarından tespit edilmektedir. Kültürün başlangıç dönemlerinde iki yüzeyleler kaba biçimler gösterirken ilerleyen aşamalarında yassılaştırmış, narinleşmiş ve simetrik hale gelmiştir. Gelişmiş aşamalarına ait teknolojinin yumuşak vurgaç kullanımını işaret ettiği kesindir.

Acheulean kültürü tüm eski dünyada 3'e ayırmak mümkündür. Bunlar sırasıyla:

- 1) Eski (Alt) Acheulean
- 2) Orta Acheulean
- 3) Geç Acheulean olarak isimlendirilirler.

Eski Acheulean'de iri iki yüzeyle aletler yer alır ve bu aletlere çeşitli yonga aletler eşlik eder. Bu evrede yontuk çakılların da kullanıldığı bilinmektedir. Orta Acheulean'de alet boyları kısalmış, oval ve yassı tiplerin geliştiği görülür. Bu tipe "pisi balığı biçimli iki yüzeyle" adı verilir. Orta evrenin içinde levallois teknolojinin ilk örnekleri ortaya çıkar. Geç Acheulean'de ise, iki yüzeyleler çok daha incelikle işlenmiş olarak karşımıza çıkar ve yürek biçimli, üçgen, badem biçimli ve mızrak biçimli gibi tipler tarafından temsil edilir. Nacak aletler de bu endüstri içinde yer alır ve iki yüzeyle aletler kategorisinde incelenir. Geç aşamada levallois tekniği kullanımı yanında çeşitli yonga alet grupları da yer alır. Bazı Mousterian endüstriler içinde dahi Acheulean iki yüzeyle aletlerini görmek mümkündür. Acheulean'ın son aşamasında Micoquian endüstri de gelişim gösterir. Ancak bu kültürü ayrı bir kültür grubu olarak kabul edenler yanında Acheulean'ın bir alt evresi olarak gören araştırmacılar da vardır. İki yüzeylelerin eski üretim aşamalarında üzerinde kabuk bulunan yüzeyleler ile sıklıkla karşılaşılırken, üretimin geçen zaman içinde her iki yüzeylede de kabuk kalıntısının

bırakılmadığı örnekler de mevcuttur. Acheulean endüstri içinde kimi yerleşimlerde üç yüzlü kazmalar da yer alırlar.

Acheulean kültüre ait en eski kalıntılara 1.8 milyon yıl öncesinde Afrika'da rastlıyoruz. Ancak bu kültürün standartlaşması yine Afrika'da 1.6 milyon yıldan sonra gerçekleşmiştir. Acheulean'ın 600 bin yıldan sonraki örnekleri oldukça sofistike karakterler gösterir. Böylesi sofistike teknolojilerin *Homo heidelbergensis*'den sonra gerçekleştiği düşünülmektedir. Daha öncesine ait örnekler Afrika'da *Homo ergaster*'lere Asya'da ise *Homo erectus*'lara aittir. Acheulean iki yüzlülerin 200 bin yıl öncesine kadar kullanımı devam eder.